

Hlustað á grasrótina

Mér varð það á að hugsa um daginn að örlög lífs míns væru að sitja borgarafundi. Ótal slíka hélt ég í útvarpi og sjónvarpi um ýmis mál, hélt svo úti símafunði kenndum við Þjóðarsálina árum saman og líf mitt sem borgarfulltrúi var að sjálfsögðu samfelldur borgarafundur. Úti á mörkinni í Norður-Namibíu halda borgarafundir áfram. Þrír í einni viku meðal hirðingja.

Einn var undir tré. Þar sátu himbakonur, naktar nema í lendaskýlu, vandlega smurðar leir og lit, með voldug armbönd og glæsilegt hállskraut; hver og ein með hárgreiðslu sem hæfir samfélagsstöðu. Náskyldar konur úr öðrum ættbálki sátu einnig í hringnum, dekkri á hörund og með litríkari muni. Karlar á pilsu eða stuttum buxum, sumir með örvarodda bak við eyrun eða langa hnífa við belti, allir með stóra þunga hringi um hálsinn. Og svo auðvitað þeir sem kusu Adidasbolí í viðbót við forna skreytilist.

Nær grasrótinni verður ekki komist en að sitja á henni og hlusta á þetta fólk. Það eru þurrkar og vatnsból væru vel þegin. Menntun barna er áhyggjuefni. Tekjuskapandi úrræði vantar; er býflugnarækt málið? „Við sendum fólk til höfuðborgarinnar til að leita ásjár,“ segir einn. Það er augljóst að það hefur verið stór ákvörðun og allnokkur fjárfesting að gera út sendifulltrúa til að leita uppi hugsanlega aðstoð. Og þótt sú fjárfesting hafi skilað heimsókn okkar hjá Þróunarsamvinnustofnun til að skoða aðstæður frá fyrstu hendi er ekkert fast í hendi enn, og það veit fólk. „Við erum enn verr stödd en margir aðrir sem fá aðstoð“ eru skilaboðin.

Eins og á kvótafundi á Vestfjörðum Þessi héruð eru eins konar Vestfirðir Namibíu. Vegirnir eru að minnsta kosti sérlega slæmir og

STEFÁN JÓN HAFSTEIN
Í DAG | Þróunarmál

þarf yfir klungur að fara til að komast í lítið þorp þar sem er lögreglustöð, skóli og félagsmiðstöð, en ekkert símsamband. Vatnið úr borholu sem Þróunarsamvinnustofnun lét gera. Hér leysist grjótruðingurinn sem kallast vegur upp í sandslóðir sem liggja hingað og þangað um sveitir; þar eru nautgripa- og geitahjarðir og aðalstarfið að elta þær og reka þangað sem beitolönd er að finna. Ætlunin er að gera kringum 30 vatnsból hér á næstunni fyrir íslenskt fé. Á fundinn mæta höfðingjar sveitanna, æðstihöfðinginn fyrir miðju, síðan koma nokkrir stórbændur, starfsmenn frá ráðuneytinu og fulltrúar kvenþjóðarinnar, sem fyrr klæddir hefðbundnum búningum og vandlega smurðar ryðbrúnum leir frá hvirfli til ilja, sitja flötum beinum og hlýða á.

Þetta er skrautleg samkoma. Alveg eins og á kvótafundi á Vestfjörðum ræða menn úthlutun gæða eins og staðsetningu vatnsbóla. Með okkur er sérfræðingur í vatnsmálum og það er eins með hann og karlana frá Hafró, það þarf sannfæringarkraft þegar talað er um að vísindin ráði. Ekki þarf að fjölyrða um að mörgum liggur hátt rómur um „skilningsleysi stjórnvalda“ sem hafa „vanrækt þennan landshluta“ árum saman. En þakka Íslendingunum fyrir að koma. Ég hef setið marga borgarafundi á landsbyggð Íslands og þessi í Etanga í

norðvesturhluta Namibíu var ekkert öðruvísi.

Vaknað til vitundar

Það er mikilvægt að ræða málin og útskýra sjónarmið áður en hafist er handa. Himbarnir verða að skilja að þegar vatnsbólín eru tilbúin verða þeir að annast þau sjálfir, sjá um viðhald og rekstur. Það er því stór ákvörðun fyrir fátækt samfélag að taka við vatnsbóli sem rekið er með dísilælu – hver borgar olfuna þegar fram í sækir? Væri þá ekki betra að hafa sólarrafhlöður? En virka þær um regntímamann? Sama á við um leikskóla. Smátt og smátt eru hirðingjarnir að vakna til vitundar um að börnin þeirra verða alltaf undirmáls ef þau fá ekki menntun eins og önnur börn í Namibíu. En hver á þá að reka geiturarnar, ausa vatni og bera heim?

Hér telja bændur auðlegð sína í kúm og barnafjölda til að annast hjarðirnar. Og borga kennurum? Með hverju? Geit? Hér er ekkert skattheimtukerfi, enda ekkert fjármagnskerfi þar sem lifað er af landinu. Bankar ótraustvekjandi hugtak. Fyrir okkur er erfiðast að skilja hvernig gamla höfðingjaveldið og nútíma stjórnsýsla mætast „með skilgreindum ábyrgðarsviðum“ eins og það kallast í stjórnunarfræðum. Hefðbundið höfðingjaveldi er viðurkennd stjórnsýslueining í Namibíu en maðni er ekki alltaf ljóst hvar mörkin liggja milli ríkisvalds og gamla ættbálkasamfélagsins. Það er því úr smá flækju að greiða þegar sest er niður og rætt um „kvótamál“ við héraðshöfðingja sem tala tæpitungulaust eins og menn gera jafnan fyrir vestan. En að lokum er sæst á frekari samræður og að leitað skuli lausna sem koma samfélaginu best. Allt gamlir kunningjar.

